

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu:

Internacionalizace, spolupráce, inovace, reflexe a evaluace v přípravě budoucích učitelů

Registrační číslo:

CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0015764

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons 4.0 ve variantě BY-SA

Agrese a agresivita - úvod

Kateřina Kubíková

Vysvětlení pojmů

- **Agrese** (z latiny ad-gredior, přistoupit blízko, napadnout) je psychologicko-sociologické pojetí chování, které vědomě a se záměrem ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozuje jiné osoby nebo věci.
- Agrese může být obrácená i proti vlastní osobě (sebepoškozování, sebetrýznění, suicidální chování).

Vysvětlení pojmů

S agresí, kterou jsme si definovali jako určitý typ chování, úzce souvisejí pojmy:

agresivita, násilí, asertivita a hostilita.

- **Agresivita** (aggressiveness)- tendence k útočnému, či nepřátelskému jednání vůči druhé bytosti, kolektivu, instituci nebo vůči sobě samému.
- Osobnostní predispozice, která se může, ale nemusí, v jistých situacích projevit.

Vysvětlení pojmů

- **Násilí** - někdy dochází k zaměňování významu • pojmů agrese a násilí (violence) Bývá vysvětlováno jako jeden z projevů agresivity v chování, jako jedna z forem agrese; na stejnou úroveň můžeme postavit například šikanování, obtěžování aj.
- Klinicky orientované směry psychologie a psychoanalýza chápou násilí jako extrémní forma agrese.

Vysvětlení pojmů

- **Asertivita**(assertiveness) je schopnost (dovednost) prosazovat vlastní názor, stanovisko nebo zájem. Považuje se za důležitou komunikační dovednost.
- **Hostilita** (hostility)- komplexně vyjadřuje negativní vztah k ostatním lidem, jejich kritické hodnocení a nepřátelský postoj k nim.

Shrnutí

- Pokud definujeme **agresi jako chování** a **agresivitu jako tendenci**, pak **hostilitu** můžeme považovat za **celkový postoj**.

Dělení agrese z hlediska formy:

- přímá – nepřímá
- fyzická – verbální
- aktivní – pasivní

Kombinace forem agrese:

- *fyzická aktivní přímá* (např. vražda),
- *fyzická aktivní nepřímá* (př. poškození cizího vlastnictví),
- *fyzická pasivní přímá* (př. úmyslně zpomalený výkon),
- *fyzická pasivní nepřímá* (př. snaha o zpomalení cizího výkonu,)
- *verbální aktivní přímá* (př. vyhrožování),
- *verbální aktivní nepřímá* (př. šíření pomluv s cílem někomu ublížit),
- *verbální pasivní přímá* (př. nereagování na něčí otázky)
- *verbální pasivní nepřímá* (nezabránění šíření pomluv)

Dělení z hlediska povahy příčin:

- agrese afektivní
- agrese instrumentální

Agrese afektivní

- **Afektivní** (také reaktivní, emocionální) agrese je umisťována do souvislosti s hněvem, zlostí, hostilitou.
- Nebývá předem plánována a svému původci se jeví jako nutnost reagovat na podnět, který u něj vyvolal odpor, prudkou impulsivní reakci.
- Agresor se cítí být k afektivně agresivnímu činu “vyprovokován”.
- Kromě fyzického útoku často dochází k aktivaci hlasových projevů.

Agrese instrumentální

- ***Instrumentální*** (proaktivní) agrese je spíše prostředkem k dosažení nějakého cíle.
- Může se objevit, pokud je nějaký typ agrese odměněn (posílen) úspěchem, není však vyvolána “provokací” ani zlostí.
- Často se například můžeme stát svědky jejích projevů při sledování sportovních přenosů.

Další typy agrese

- Mezi další typy agrese se řadí ***tyranizování, šikanování*** a jim podobné formy dlouhodobého opakovaného ubližování.

Teorie vzniku agrese

Teorie vrozené agrese

- Psychoanalytik Sigmund Freud rozeznával dva základní zdroje lidské energie *libido* (Životodárná a o rozkoš usilující energie) a *thanatos* (destruktivní energie).
- Základní zdroje energie soupeří mezi sebou, čímž způsobují konflikty a rozpory v lidském chování.

Teorie vzniku agrese

Reaktivní teorie agrese

- Podle této teorie je agrese reakcí na vnější nebo vnitřní podněty.

Teorie naučeného chování

- Lidé se chovají agresivně, protože během svého života zjistili, že se jim to vyplatí.

Faktory prostředí ovlivňující agresi

Různé studie zkoumaly, jak mohou faktory prostředí ovlivňovat agresivitu:

- lidé se častěji stávají agresivnější v hlučném prostředí,
- míra agrese se zvyšuje v horku,
- děti a adolescenti se chovají agresivně poté, co byli v přeplněných, stísněných podmínkách .

Faktory prostředí ovlivňující agresi

- Některé návykové látky zvyšují možnost agresivního chování, ale pravděpodobně jen u lidí, kteří se během života naučili chovat agresivně.
- Dalším faktorem je zajisté společnost (např. přítomnost jiného člověka).

Závěr

- Agrese je ale složitým problémem, na kterém se podílí velké množství různých faktorů (individuálních i společenských).
- Téma agrese vždy bylo i bude aktuální. Díky mnoha badatelům, kteří se jím teoreticky zabývali, však nyní máme možnost lépe porozumět, proč tomu tak je.
- Pochopení problému je prvním krokem na cestě k eliminaci jejich nežádoucích projevů v dnešní společnosti.

Literatura:

1. Atkinson, R. L. **Psychologie**. Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-640-3
2. Výrost, J. - Slaměník, I. **Sociální psychologie**, 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN: 978-80-247-1428-8
3. Nakonečný, M. **Sociální psychologie**, 2., rozšířené a přepracované vydání. Praha: Academia, 2009. ISBN: 978-80-200-1679-9
4. Výrost, J. - Slaměník, I. **Aplikovaná sociální psychologie I**, Člověk a sociální instituce. Praha: Portál, 1998. ISBN: 80-7178-269